

Térképek Mongólia talajairól és ökológiai viszonyairól

("Ecosystems of Mongolia", original map 1:1,000,000)

(Russian-Mongolian Complex Biological Expedition,
in cooperation with UNEP, Moscow, 1995)

A Szovjet-Mongol Komplex Biológiai Program a két ország akadémiai között húsz éve folyik és egyik alapvető feladata Mongólia ökológiai viszonyainak, talajainak, növényzetének sokoldalú tanulmányozása, mely nemcsak az ország tudományos fejlődése és gazdasági feladatai szempontjából bír jelentőséggel, hanem módszertanilag iránymutatást adhat főleg Ázsia más sivatagi területeinek tanulmányozásához is.

A térkép, mely 1 milliós léptékben, 15 lapon került kiadásra orosz és angol szöveggel, egy széles szerzői kollektíva munkája, melyben földrajzi, talajtani, zoológiai, hidrológiai szakemberek éppúgy helyet kaptak, mint az ökológusok és térképészek.

A térkép alapvető feladata az ország talajtani és növényökológiai takarójának a vizsgálata, szoros kapcsolatban a zoológiai körülményekkel, valamint a biotikus és abiotikus folyamatok együttes hatásának vizsgálata, beleértve az antropológiai tevékenységet is.

A térkép jelmagyarázata kb. 400 egyiséget ölel fel és hozzá táblázatanyag, valamint kísérőszöveg csatlakozik.

A szerkesztés munkáját P. D. GUNYIN és E. A. VOSZTKOVAJA végezték és részletesebb információkkal is szívesen szolgálnak a következő címen:

Joint Russian-Mongolian Biological Expedition, Pjatsnitscaja Str. 47, Build. 3. Moscow 109017, Russia.

A természeti viszonyok - hidrológia, talaj, növényzet, állatvilág - mellett jelentős figyelmet fordítottak az antropogén tevékenységre is, különösen ami a talajdegradációs folyamatokat, az eróziót, szikesedést, biológiai degradációt és egyéb kockázati tényezőket illeti. Ezért a térkép nemcsak tudományos és oktatási célokra alkalmas, hanem jó szolgálatot tehet a környezeti és gazdasági tervezésnél, döntéshozók és politikusok részére is.

Az alaptérképek mellett, az egyes kérdések jobb megvilágítása céljából, nagyobb léptékű részterképek is készültek az alaposabban tanulmányozott területekre.

A térkép készítői és szerkesztői szem előtt tartották, hogy Mongólia a világ és Ázsia egyik tipikus arid területét képezi, így a tanulmányozott folyamatok, és a módszertan jól felhasználhatók a világ más területein is.

A térképsorozatban helyet kaptak a természeti viszonyokat feltüntető térképek, melyek a hidrológiai és litológiai viszonyok mellett a talajtakaró és növényzet elhelyezkedéséről adnak képet, valamint az ún. szintézis térképek, melyek a terület felhasználhatóságával kapcsolatos jellemzését adják éppúgy, mint az emberi hatásra bekövetkező degradációs folyamatok mértékét és veszélyeit. Ezek között a térképek között számos található 1:500.000, sőt annál

nagyobb léptékben is, így pl. topográfiai térképek, valamint úrfelvételről készített és az ökológiai viszonyokat bemutató térképek.

A térkép különös figyelmet fordít az ökoszisztémákra, és ebben követi a szovjet talajtan gazdag tradícióit, alkalmazva azokat Mongólia viszonyaira. Ahol lehet, elválasztja a természetes és antropogén, valamint agro-antropogén ökológiai rendszereket, és a következő csoportosítást alkalmazza:

1. automorf és szemi-hidromorf ökoszisztémák,
2. hidromorf szárazföldi ökoszisztémák,
3. folyók és tavak ökoszisztémái.

A három közül az első csoport a legváltozatosabb és mind a térképeken, mind a kísérőanyagokban és táblázatokban ez a csoport nyerte a legrészletesebb kidolgozást.

A fent jellemzett ökoszisztémák mind a síkvidék, mind a hegységek területét felölelik és képet adnak arid- és sivatagi

viszonyok között a különböző típusú ökoszisztémák elhelyezkedéséről, szoros kapcsolatban a geomorfológiai és litológiai viszonyokkal.

Mongólia területén a fenti elvek szerint történő csoportosítás során 420 mezo-ökoszisztémát különítettek el a szerzők, melyek közül 372-t jellemeznek automorf és szemi-hidromorf ökoszisztémaként.

A térképet elkészítették digitális formában, számítógépre is alkalmazva.

A térképpel kapcsolatosan fel kell hívni a figyelmet ugyancsak a bevezetőben jelzett munkacsoport által készített "Mongólia ökoszisztémái" című monográfiára, mely együtt a térképpel fontos és hasznos segítséget nyújthat nemcsak ökológiai és talajtani szakembereknek, hanem a tudományok széles spektrumában, valamint a tervezésben, környezetvédelemben és pénzügyi befektetésekben érdekelt intézményeknek és szakértőknek is.

Érkezett: 1996. január 15.

SZABOLCS ISTVÁN
MTA Talajtani és Agrokémiai
Kutató Intézete, Budapest